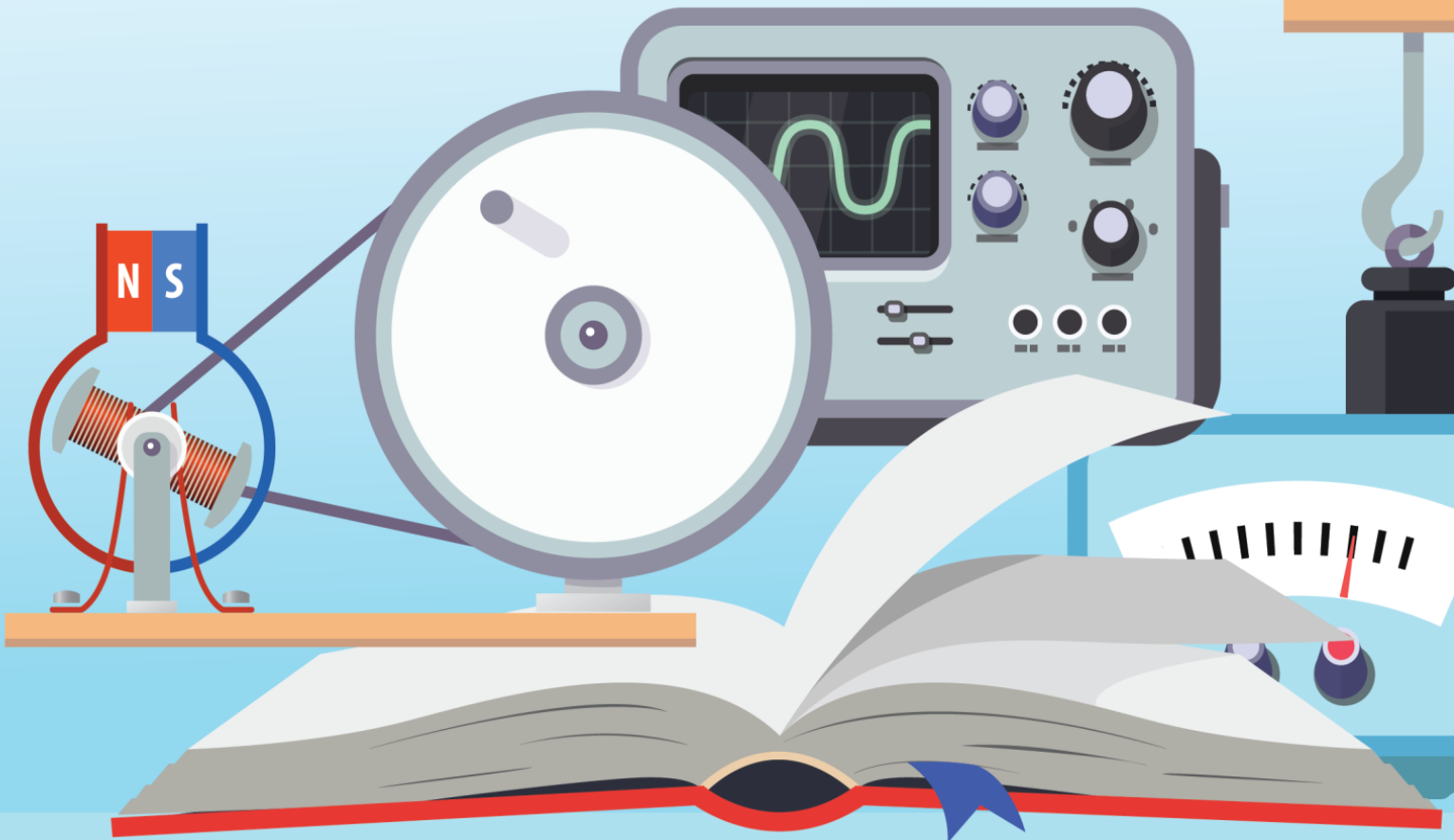

ආර්ථික විද්‍යාව
12 ශ්‍රේණිය
නිපුණතාව 2.1 – 2.8
ඉල්ලුම, සැපයුම හා නමැත්ත

2.5 :- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව අනුව තාර්කික ව තීරණ ගන්නා අයුරු විමසයි.

විෂය අන්තර්ගතය :-

- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව
 - අර්ථ දැක්වීම
 - ගණනය කිරීම
 - හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය අනුව භාණ්ඩ වර්ග කිරීම
 - ආදේශන භාණ්ඩ
 - අනුපූරක භාණ්ඩ
- හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවේ වැදගත්කම

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය

ඉල්ලුම තීරණය වීම කෙරෙහි බලපාන අනෙකුත් සාධක නොවෙනස්ව තිබිය දී සම්බන්ධිත භාණ්ඩවල මිලෙහි ප්‍රතිශතක වෙනසකට සාපේක්ෂව සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක වෙනස හෙවත් ඉල්ලුම දක්වන සංවේදීතාව මැන දැක්වීම හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය ලෙස හැඳින්වේ.

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාව ගණනය කරන ආකාරය

$$Ced = \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක වෙනස}}{\text{සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලෙහි ප්‍රතිශතක වෙනස}}$$

$$Ced = \frac{\Delta Q_x}{\Delta P_y} \times \frac{P_y}{Q_x}$$

Ced	= හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය
ΔQ_x	= සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස
ΔP_y	= සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලෙහි වෙනස
P_y	= සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ පෙර මිල
Q_x	= සලකා බලන භාණ්ඩයේ පෙර ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද

හරස් මිල ඉල්ලුම් සංගුණකය අනුව හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයේ ප්‍රභේද 2ක් හඳුනා ගත හැක.

1. හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගැනීම
2. හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගැනීම

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය ධන අගයක් ගැනීම

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය ධන අගයක් ගනු ලබන්නේ සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලෙහි වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතින විටය. එවැනි අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතින්නේ ආදේශන භාණ්ඩවලය.

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය ධන අගයක් ගන්නා ආකාර 2ක් ඇත.

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය +1 ට වැඩි අගයක් ගැනීම.

සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිල හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතින විට සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලෙහි ප්‍රතිශතක වෙනසට වඩා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම් ප්‍රතිශතක වෙනස විශාල වන විට හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය +1 ට වැඩි අගයක් ගනී. හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය +1 ට වඩා වැඩි අගයක් ගනු ලබන්නේ සමීපතම ආදේශන භාණ්ඩ යුගලයක ය.

නිදසුන් :- බටර් වෙනුවට මාගරින්

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය +1 ට අඩු අගයක් ගැනීම

සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිල හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම අතර අනුලෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතින විට සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලෙහි ප්‍රතිශතක වෙනසට වඩා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක වෙනස අඩු වන විට හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය +1 ට අඩු අගයක් ගනී. හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය +1 ට අඩු අගයක් ගනු ලබන්නේ දුරස්ථ ආදේශන භාණ්ඩ යුගලයකය.

නිදසුන් :- බටර් වෙනුවට ජෑම්

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකය සෘණ අගයක් ගැනීම.

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවය සෘණ අගයක් ගනු ලබන්නේ සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලෙහි වෙනස හා සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ වෙනස අතර ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතින විටය. එවැනි ප්‍රතිලෝම සම්බන්ධතාවයක් පවතින්නේ අනුපූරක භාණ්ඩ යුගලයකය.

නිදසුන් - ටයර් හා ටියුබ්

හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතාවයට නිදසුන්

(1) A භාණ්ඩයේ මිල 10% ක් වැඩි වන විට B භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම 12% ක් වැඩි විය

$$\begin{aligned} \text{Ced} &= \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක}}{\text{සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලේ ප්‍රතිශතක වෙනස}} \\ &= \frac{12\%}{10\%} = 1.2 \quad \text{- සමීපතම ආදේශන භාණ්ඩ} \end{aligned}$$

(2) C භාණ්ඩයේ මිල 8% ක් වැඩි වන විට D භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම 4% ක් වැඩි විය.

$$\begin{aligned} \text{Ced} &= \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක}}{\text{සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලේ ප්‍රතිශතක වෙනස}} \\ &= \frac{4\%}{8\%} = 0.5 \quad \text{- දුරස්ථ ආදේශන භාණ්ඩ} \end{aligned}$$

(3) E භාණ්ඩයේ මිල 10% ක් වැඩි වන විට G භාණ්ඩයේ ඉල්ලුම 6% ක් වැඩි විය.

$$\begin{aligned} \text{Ced} &= \frac{\text{සලකා බලන භාණ්ඩයේ ඉල්ලුමේ ප්‍රතිශතක}}{\text{සම්බන්ධිත භාණ්ඩයේ මිලේ ප්‍රතිශතක වෙනස}} \\ &= \frac{-6\%}{10\%} = -0.6 \quad \text{- අනුපූරක භාණ්ඩ} \end{aligned}$$

(4) භාණ්ඩ යුගලක මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පහත දැක්වේ.

A භාණ්ඩයේ මිල

20

30

$$Ced = \frac{\Delta Q_x}{\Delta P_y} \times \frac{P_y}{Q_x}$$

$$= \frac{40}{10} \times \frac{20}{40}$$

$$= 2 = \text{සමීපතම ආදේශන භාණ්ඩ}$$

B භාණ්ඩයේ මිල

40

80

(5) භාණ්ඩ යුගලක මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පහත දැක්වේ.

C භාණ්ඩයේ මිල

40

60

D භාණ්ඩයේ මිල

80

100

$$Ced = \frac{\Delta Q_x}{\Delta P_y} \times \frac{P_y}{Q_x}$$

$$= \frac{20}{20} \times \frac{40}{80}$$

$$= 0.5$$

$$= \text{දුරස්ථ ආදේශන භාණ්ඩ}$$

(6) භාණ්ඩ යුගලක මිල හා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය පහත දැක්වේ.

E භාණ්ඩයේ මිල

20

30

G භාණ්ඩයේ මිල

40

30

$$Ced = \frac{\Delta Q_x}{\Delta P_y} \times \frac{P_y}{Q_x}$$

$$= \frac{-10}{10} \times \frac{20}{40}$$

$$= -0.5 = \text{අනුපූරක භාණ්ඩ}$$

• හරස් මිල ඉල්ලුම් නම්‍යතා සංගුණකයේ ප්‍රායෝගික ව චැදගත් වන ආකාර පහත පරිදි විග්‍රහ කළ හැකි ය.

- භාණ්ඩ වර්ග අතර පවතින අන්තර් සම්බන්ධතාව විග්‍රහ කිරීමට
- භාණ්ඩ සඳහා වෙළෙඳපොළේ තරගකාරීත්වය කිරණය කිරීමට
- භාණ්ඩවල හා සේවාවල සාපේක්ෂ ඉල්ලුම් වෙනස් වීම් පුරෝකථනය කිරීමට